ÎNTRE LIBERTATEA DE A SCRIE ŞI LIBERTATEA DE GÂNDIRE ŞI ACȚIUNE – FRUMUSEȚI DUHOVNICEŞTI – ÎN CĂRȚILE IEROMONAHULUI SAVATIE BAŞTOVOI

Silvia STRĂTILĂ

Libertatea este darul minunat
pe care l-a făcut Dumnezeu omului!
S. Baştovoi

Ne-am obișnuit să credem, prin prisma unei interpretări moderne, demnă de o definiție eronată ce contravine creştinismului, precum că libertatea, oricare ar fi ea, ține de domeniul democrației. Argumentul „libertatea mea se sfârșește acolo unde începe libertatea ta" e o însușire, bineînțeles, a celor pentru care valoarea este o sursă de existență spirituală. Libertatea pare a fi o temă încă pusă într-o discuție contradictorie, dacă la dialog participă adepți ai concepției creștine și adepți ai socialismului utopic. Tema despre libertate mai poate fi o discuție cu rest, atunci când la ea vor participa, pe de o parte, susținători convinși nostalgici ai ateismului științific, iar pe de altă parte, oameni a căror complexitate este

iluminată de lumina Ziditorului lumii. Principiile, oricât ar fi ele de fundamentate pe argumente contradictorii, se pot uni dacă prin ele pătrunde lumina divinității.

O sublimare a lucrurilor în acest sens aduc cărțile ieromonahului Savatie Baștovoi: *Singuri în fața libertății*, *Între Freud și Hristos*, *Diavolul este politic corect*.

Înainte de a conceptualiza sensul de libertate (nu cred că există persoane, indiferent de vârstă, sex, naționalitate, credință, profesie etc.), este nevoie de a raporta cunoștințele noastre, dar mai ales atitudinea noastră la dragoste. „Prin nimic altceva nu putem ilustra mai bine dragostea decât prin încrederea pe care o acordăm celui pe care îl iubim. Și această încredere i-o arătăm atunci când îi oferim deplina libertate. Acest principiu, această condiție a raportării noastre la Dumnezeu ne trezește tuturor o mare admirație față de Acest Ziditor atotputernic, atotbun, atotștiutor, care ne oferă, iată, din belșugul și prisosul înțelepciunii și al iubirii Sale dumnezeiești, libertatea, atât de plăcută și de apropiată nouă" [1, p.6]. Adevărata libertate nu poate să contravină ascultării, nici chiar înainte de a începe viața duhovnicească, susține ieromonahul în cartea sa. Chiar și atunci când omul se simte depășit de sine însuși are nevoie de o divină origine, de un model, de un maestru, de „… omul, iluminat de propria experiență, care își dă seama că are nevoie de un barometru al gândirii și al acțiunilor sale, cu alte cuvinte, de o călăuză, care poate fi un alt om, pe care îl recunoaște ca fiind mai experimentat sau, în cel mai rău caz, o sumă de principii de viață verificate de predecesori. Această alegere, oricare ar fi, este și ea un act al libertății" [1, p.8].

Autorul, ieromonah, care promovează prin scrisul cărților sale libertatea de gândire, dar, în primul rând, cernută prin moralitatea ce s-a păstrat odată cu creștinismul, educă, definește, promovează, exemplifică chintesența libertății: „Libertatea trebuie să te ferească, în primul rând, de nebunie și de boală. A fi liber înseamnă a nu putea fi șantajat cu nimic. Un psiholog francez spunea că libertatea se termină acolo unde începe nebunia, acolo unde începe boala. Oamenii suferă pentru că nu sunt liberi. Fiecare își închipuie că pentru a fi liber are nevoie de ceva. Salvador Dali zicea că pentru a fi liber e nevoie să fii puțin multimilionar. În fine, fiecare crede că știe de ce are nevoie pentru a fi liber. Dar ce înseamnă a fi liber? Cred că fiecare e de acord că nu poți fi liber dacă depinzi de un om. Dacă depinzi de doi oameni, ești de două ori mai neliber. Iar dacă depinzi de anumite împrejurări, ești și mai puțin liber decât dacă ai depinde de toți oamenii luați la un loc. Însă și mai neliber vei fi dacă motivul dependenței tale se află în tine însuți, ca un cancer care crește neîncetat" [2, p.52].

Dacă ne-am închipui universul cât e de mare el, ca pe o bisericuță, cât de mică ar fi ea, atunci libertatea, după cum gândea și Petre Țuțea, ar simți-o fiecare nu după voia lui, dar după toate legile vieții, indiferent de originea lor. Iată răspunsul aceluia pe care gratiile celulei nu l-au frustrat de sentimentul

libertății: „Unde este omul, în imanență, absolut liber? Într-o bisericuță. Omul e liber și eliberat numai în templul creștin, acolo, în ritual, când se comunică tainele care îi învăluiesc deopotrivă și pe sacerdot, și pe credincioși. Ca să fii cu adevărat liber, trebuie să înlocuiești infinitul și autonomia gândirii cu credința în Dumnezeul creștin. Robește-mă, Doamne, ca să fiu liber". Și tot din temnițele închisorii, Nicolae Steinhardt îl cita pe N.Bălcescu: „Cine se luptă pentru libertate se luptă pentru Dumnezeu" [4, p.21]. În mințile profunde, libertatea nu e o formă caracterologică a curajului, oricât de imbatabil ar fi curajul moral în fața morții, trupul nostru nu o acceptă atât de ușor. Deci, adevărata libertate ar trebui să credem că e de origine divină.

Libertatea, ca frumusețe duhovnicească, în arta scrierilor lui Savatie Baștovoi este așezată alături de smerenie. Omul este chemat la libertate și la smerenie. Apostolul Ioan spune: „Cunoașteți adevărul, și adevărul vă va face liberi" (Ioan 8, 32). Hristos spune: „Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Matei 11, 29). Astfel, libertatea și smerenia ar trebui să fie mereu în sufletul omului. Dacă libertatea este mai mult decât smerenia, atunci smerenia înseamnă a cunoaște cine suntem. Autorul susține că: „Noi suntem chemați la libertate prin smerenie. Dar libertatea adevărată nu o vom cunoaște decât după ce vom cunoaște smerenia adevărată, după ce smerenia ne va elibera. Libertatea aceasta nu va fi libertatea aceea la care suntem îndemnați în stradă, ci va fi libertatea pe care ne-o dă adevărul, care este Însuși Hristos, libertatea pe care o vom avea în chip și mai desăvârșit în ziua cea neînserată a Împărăției Sale" [1, p.942]. Și etimologia cuvântului smerenie ne ajută să punem semnul egalității între aceste două cuvinte: smerenie, din slavonă *Mera,* înseamnă măsură. A te smeri, confirmă autorul, înseamnă a-ți veni în măsură, a reveni, e redeveni ceea ce ești, adică a fi smerit înseamnă a cunoaște adevărul despre tine însuți, a-ți cunoaște măsura, a fi realist. Deci „smerenia este cea care ne trezește din visul nostru. Ea ne eliberează. Smerenia este prima treaptă a drumului spre adevăr, spre libertate" [1, p.95].

Frumusețea duhovnicească a cărților lui Savatie Baștovoi constă în osândirea libertății cuvântului pentru a da lucrurilor un sens. Cineva ar găsi în aceste rânduri confuzie și refularea ideii că libertatea trăită între ziduri, în societăți ostile este imposibilă, despre care tocmai N. Steinhardt spunea: „Omul are nevoie de ziduri, pentru a-și zidi propria libertate". Și așa cum libertatea este veșnică, la fel și roadele ei sunt pe termen lung. Toți suntem chemați la libertate, conchide autorul, însă aceasta trebuie să fie ca o frumusețe duhovnicească, astfel, în jurul nostru va spori frumusețea, încât priviri nu vom avea să o cuprindem. Libertatea ca o dorință, ca realizare a unui scop pe care ți-l pui în viață, este opusul fricii, este un fel ce se cheamă curaj. Iar atunci când ea îți marchează viața, gesturile, dar îți cunoști măsura,

acest tip de libertate este al plenitudinii umane. Adevărata libertate, conchide autorul, este „a putea fi tu însuți oriunde, oricând. Ca și atâția mucenici care erau liberi și când erau legați în lanțuri, și când erau bătuți, și când erau dați la moarte, în groapa cu lei" [1, p.97].

Referințe:

1. BAȘTOVOI, Savatie. *Singuri în fața libertății*. București: Cathisma, 2009. 116 p.
2. BAȘTOVOI, Savatie. *Între Freud și Hristos*. București: Cathisma, 2008. 158 p.
3. BAȘTOVOI, Savatie. *Diavolul este politic corect*. București: Cathisma, 2010. 187 p.
4. VLAD, Alexandru. Nicolae Steinhardt – sensurile libertății. În: *Tribuna*, 2012, nr. 245. 70 p.